

EL DEFENSOR DE LA BADIA DE ROSES

LEON ALBERT CHARBONNEAU VIGNY, FRANCÈS, REPUBLICÀ, INVENTOR I CIENTÍFIC, VA IDEAR DURANT LA GUERRA CIVIL UN SISTEMA DE VIGILÀNCIA AUTOMÀTICA

Charbonneau va instal·lar l'any 1938 un sistema d'alarmes a la badia de Roses per detectar el pas dels vaixells enemics. Detingut pels franquistes el 1939, fou empresonat a la Model, jutjat a Barcelona i condemnat a la pena de mort, commutada successivament per la de reclusió perpètua i la de dotze anys i un dia. L'any 1943 fou posat en llibertat condicional i lliurat a l'ambaixada francesa.

AIDA LORENZO
ESTHER LLORENÇ > TEXT

Leon Albert Charbonneau tenia 61 anys quan va començar la Guerra Civil Espanyola. Havia nascut a Dijon (França), era doctor en ciències físiques per la Universitat de París, doctor en medicina i membre de l'Acadèmia Mediterrània, i vivia a Barcelona. Va ser una persona molt intel·ligent i avançada per al seu temps. Havia nascut en un país republicà on els drets humans són fonamentals, i era d'idees republicanes.

El 1936 va inventar el cotó artificial (cotó fet amb fibra de lli). La fàbrica Fibrofil estava en construcció, i volia desenvolupar el seu projecte en aquell lloc. Amb l'autorització de dos directius d'aquesta fàbrica, va obtenir dos crèdits de la Generalitat de Catalunya –un d'un milió de pessetes i un altre de tres-centes mil pessetes– per continuar les obres. Va lluitar durant la Guerra Civil

per fer funcionar la fàbrica i conservar-ne els llocs de treball. Gràcies a les seves capacitats i els seus coneixements va ser enginyer director del Departament d'Experimentació de la Subsecretaria d'Armament.

Quan va començar la guerra, va intentar ajudar la República amb els seus invents. En destaquen una bomba d'hidrogen de gran potència a terra i que també podia ser utilitzada per avions, un aparell antibales que permetia atacar l'enemic a descobert, un dispositiu de telègraf, un dispositiu de vigilància automàtic de les costes marítimes i de

Quan va començar la guerra va intentar ajudar la República amb els seus invents. En destaquen una bomba d'hidrogen, un aparell antibales i un dispositiu de telègraf

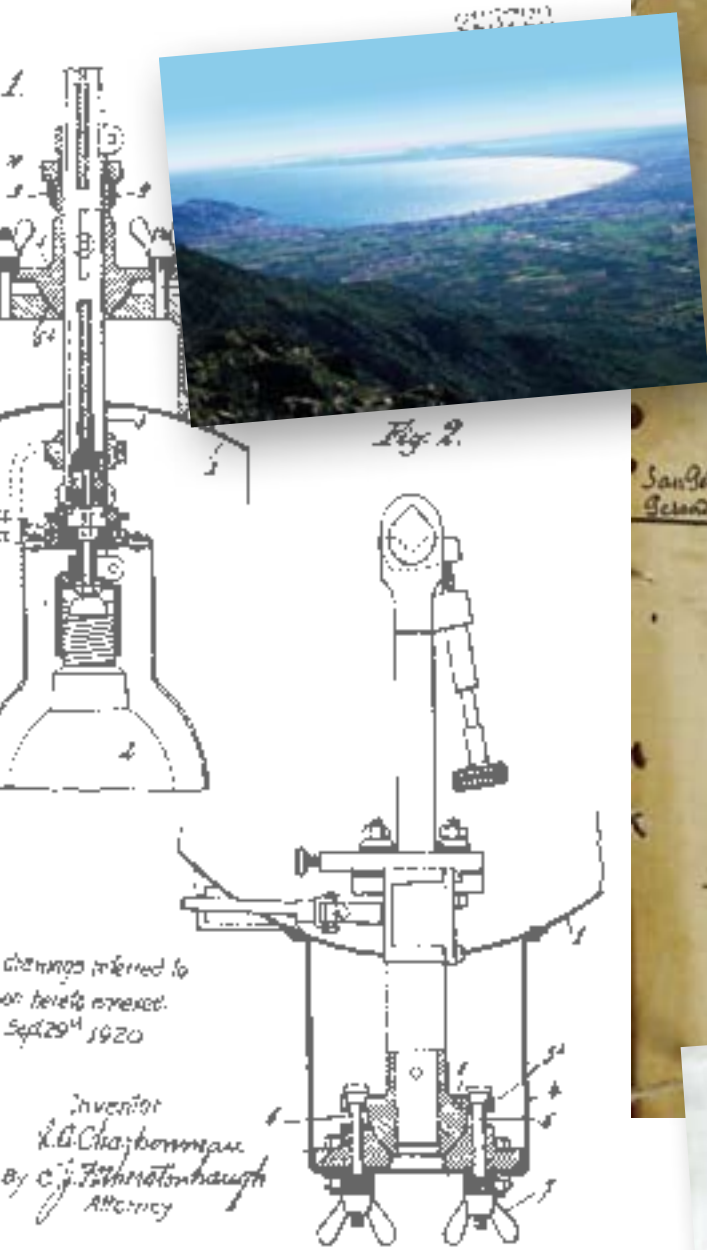

>> **Leon Albert Charbonneau Vigny.**

les fronteres i la possibilitat d'utilitzar matèries tèxtils nacionals per substituir el cotó estranger que es feia servir per a l'aïllament dels fils i cables elèctrics. Això últim era indispensable per al servei de transmissió de la Subsecretaria d'Armament.

La badia de Roses

Atenent una petició del Ministeri de Defensa, Charbonneau va instal·lar un dispositiu de vigilància automàtic de la badia de Roses. Hem tingut la sort de trobar els documents originals on s'ex-

plica el funcionament d'aquesta instal·lació i el seu procediment. Porten data del 12 de desembre de 1938. El sistema depenia d'una cèl·lula fotoelèctrica i va ser instal·lat entre la torre Montgó de l'Escala, el cap Norfeu de Roses i Canyelles Grosses. Consistia en dos aparells que estaven contínuament en comunicació i que, quan hi passava un vaixell entremig, feien sonar un timbre d'alarma. D'aquesta manera, no podia desembarcar cap vaixell per sorpresa. La barrera d'infrarojos feia 15 quilòmetres entre la torre Montgó i Canyelles Grosses.

El Govern de Catalunya i el Ministeri de la Defensa Nacional van posar a disposició de Charbonneau tot el que necessités per construir i provar aquest

invent i altres. El Comitè d'Indústries de Guerra li havia deixat un cotxe de marca Citroën per poder circular lliurement per tot Catalunya. El 20 de març de 1937 va anar a Roses amb l'enginyer Jaume Pascual per preparar els treballs d'instal·lació de les defenses de costa. Hi tornà del 14 al 20 de maig de 1938, acompanyat del coronel De la Vega, cap del Departament d'Experimentació, per

explicar-li les proves que s'haurien de fer. El 29 de juny de 1938 tornà a examinar la situació i el terreny. Després d'aquesta visita, va proposar instal·lar un barratge entre la punta de Canyelles Grosses i la torre Montgó d'una distància de 15 quilòmetres. Va fer noves verificacions el 12 i 13 de juliol, acompanyat aquest cop del capità Díaz. El 12 i 13 d'agost següent va visitar les obres: ja

>> La badia de Roses i dos mapes. En el segon es pot observar que Charbonneau escrivia en francès, la seva llengua materna. A l'esquerra, dibuixos per al registre de patents.

>> A l'esquerra, salconduit a la zona fronterera i, a sobre, diferents certificats i documents de Leon Albert Charbonneau Vigny.

només faltava construir una caseta per protegir els aparells de control. El 21 d'agost no va poder fer les proves previstes a causa de la pluja. El 25 d'agost va verificar el funcionament dels dos focus. Gràcies al telèfon les modificacions necessàries es van poder fer en 15 minuts. Les proves dels aparells emissors i receptors van ser excel·lents, però van haver de deixar-ho córrer a causa dels bombardeigs de les tropes franquistes sobre aquestes costes. L'última quinzena de setembre va haver de demanar més obrers per poder accelerar les feines de protecció de les costes. Del 22 al 24 de novembre, Charbonneau va fer noves proves entre el transmissor de Punta Grossa i el receptor de Canyelles Grosses. El sistema funcionava; només calia una línia telefònica directa entre els dos llocs.

La detenció i la sentència

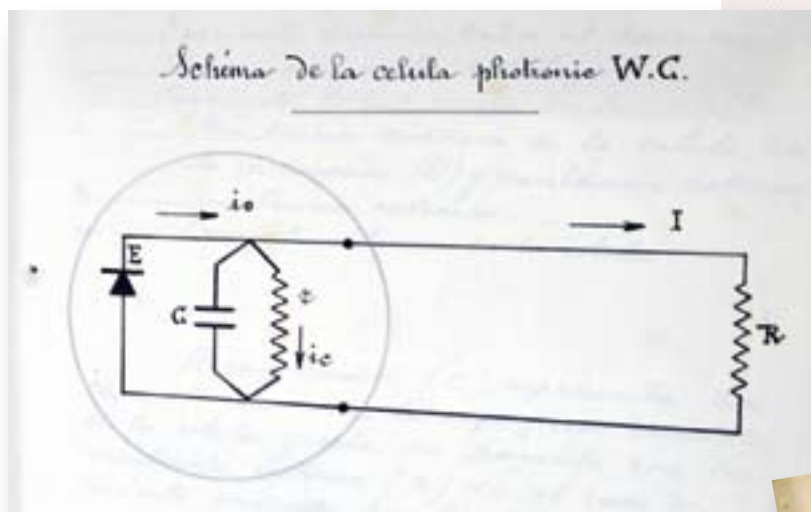
Amb l'entrada de les tropes franquistes a Catalunya, la vida del reconegut científic Leon Albert Charbonneau va can-

viar brutalment. El 28 de març de 1939 va ser detingut per agents de la brigada d'investigació del SIPM. L'endemà, uns altres agents de la mateixa brigada efectuaren un escorcoll al seu domicili. Hi van trobar correspondència seva amb la Conselleria d'Economia de la Generalitat, amb la Subsecretaria d'Armament i amb el Comitè d'Indústries de Guerra. Hi havia documentació sobre el projecte de vigilància de la badia de Roses, a part d'altra de relacionada amb diferents recerques i documents que

Per defensar la badia de Roses va col·locar un aparell a torre Montgó i un altre a Canyelles Grosses, que creaven una barrera d'infrarojos de 15 quilòmetres. Quan la travessava un vaixell, sonava una alarma

provaven la seva col·laboració amb el Govern de Catalunya.

El 30 de març de 1939, el cap de brigada d'investigació del SIPM de la ciutat de Barcelona interrogà Charbonneau, que va declarar que ni abans ni després del 18 de juliol de 1936 no havia estat afiliat a cap partit polític ni sindical, i que s'havia afiliat a la CNT per la seva feina. Va manifestar que ell era un home de ciències, director tècnic i accionista de la societat anònima per a la fabricació de productes tèxtils Fibrofil, de la qual posseïa la meitat de les accions industrials. El capital d'aquesta societat era d'un milió cinc-centes mil pessetes. Ja hem dit que la Generalitat de Catalunya havia atorgat dos préstecs a Fibrofil per poder continuar treballant. La brigada d'investigació del SIPM va descobrir que Charbonneau havia col·laborat amb la Subsecretaria d'Armament; un amic seu, Teodoro Menéndez, l'havia presentat a aquest organisme. També sabien que Charbonneau havia entrat en

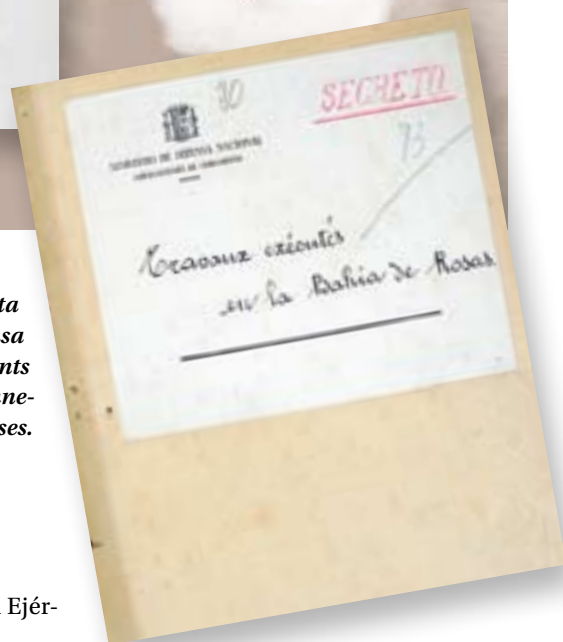
>> Esquema de la cèl·lula fotoelèctrica.

contacte amb el director del Departament d'Experimentació, que n'havia estat nomenat consultor enginyer director i que, a més, havia estat coronel d'enginyers a l'exèrcit republicà.

El 31 de març de 1939 fou empresonat a la presó Model de Barcelona. El van denunciar nou persones, entre les quals hi havia comerciants, advocats, industrials... Les denúncies, com sempre, eren terribles.

Va ser jutjat el dia 9 de juny a Barcelona, amb tretze persones més. Reproduïm un fragment de la sentència: «El cual con anterioridad al glorioso movimiento nacional era químico en la fabrica Fibrofil S.A. e iniciado el mismo se erige como director y dueño de la misma, persiguiendo a los accionistas fundadores y colectivizando la mencionada fabrica, llegando a obtener la protección de la extinguida Generalidad que le concede un préstamo de un millón trescientas mil pesetas, merced a los servicios que el procesado prestó a la causa marxista y que a continuación se citan. Elevando su adhesión a la revolución marxista ofreció varios inventos de su propiedad a la Subsecretaria de armamentos en la cual ingresa como ingeniero consultor y director de las instalaciones de defensa de la Bahía de Rosas, con la categoría de Teniente Coronel, haciendo también ostentación de su

>> Portada de la carpeta del Ministerio de Defensa que contenia els documents dels treballs que Charbonneau va fer a la badia de Rosas.

categoría en el estado Mayor del Ejército enemigo».

Va ser condemnat a la pena de mort, que li va ser commutada el 5 d'octubre de 1939 per la de reclusió perpètua i novament el 20 de maig de 1943 per la de 12 anys i un dia.

El 27 d'octubre de 1943 va sortir en llibertat condicional de la presó d'Alcalá de Henares i va ser enviat a l'ambaixada francesa a Madrid, on tenia la residència. Gràcies a la intervenció del

El 31 de març de 1939 fou empresonat a la presó Model de Barcelona. El van denunciar nou persones, entre les quals hi havia comerciants, advocats, industrials... Les denúncies, com sempre, eren terribles

cos diplomàtic francès, Charbonneau no va ser executat i va poder sortir de la presó. Les autoritats militars el van buscar un any després per tornar-lo a jutjar, però no el van poder trobar. Les autoritats franceses de l'ambaixada l'havien ajudat a tornar al seu país. Charbonneau, però, és només un exemple entre molts. Els militars franquistes jutjaven sense cap mirament qualsevol persona que no fos dels seus. En aquest cas van detenir, interrogar brutalment, jutjar i passejar d'una presó a una altra un ciutadà francès. Aquesta era la justícia cega dels franquistes. A Catalunya, els judicis sumaríssims van costar la vida a 4.000 persones.

Aïda Lorenzo és presidenta de l'Associació de Familiars de Represaliats pel Franquisme.

Esther Llorenç és secretària i portaveu de la mateixa entitat.